

LESTIJÄRVEN KUNTA

HYVINVOINTIKERTOMUS 2025

Sisällys

Sisällys	1
1 Johdanto	2
2 Kuntastrategian hyvinvoinnin painopisteet ja tavoitteet	2
2.1 Kuntalaisten perustarpeiden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen	2
2.1.1 Varmistetaan toimivat ja lähellä olevat peruspalvelut	2
2.1.2 Kehitetään riittävää ja laadukasta asuntotarjontaa	2
2.1.3 Innostetaan asukkaita hyvinvoinnin ylläpitämiseen	2
3 Hyvinvointikertomus prosessina	3
4 Hyvinvoinnin mittarit ja seuranta	4
5 Talous ja elinvoima	4
5.1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa eli HYTE-kerroin	4
6 Väestö ja työllisyys	5
7 Väestön hyvinvointi ja liikunta	5
7.1 Kouluterveyskyselyn tulokset	5
7.2 Move!-mittaustulokset	6
7.3 Kouluruokakysely	7
7.4 Lasten ja nuorten kerhotoiminta ja vapaa-aika	7
7.5 Työikäisten hyvinvointi ja liikunta	7
7.6 Ikäihmisten hyvinvointi ja liikunta	7
8 Hyvinvointi-indikaattori	8
9 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja suunnitelmat	9
10 Indikaattoritietoja	10
11 Arviointi ja seuranta	12
12 Kuntastrategian hyvinvoinnin painopisteet ja tavoitteiden toteutuminen	13
12.1 Kuntalaisten perustarpeiden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen	13
12.1.1 Varmistetaan toimivat ja lähellä olevat peruspalvelut	13
12.1.2 Kehitetään riittävää ja laadukasta asuntotarjontaa	14
12.1.3 Innostetaan asukkaita hyvinvoinnin ylläpitämiseen	14
13 Hyvinvointisuunnitelman laatiminen valtuustokaudelle 2025–2029	14

1 Johdanto

Lestijärven hyvinvointikertomuksen tavoitteena on antaa kokonaiskuva kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilasta sekä seurata, miten kunta toteuttaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäväänsä. Kertomus perustuu THL:n vähimmäistietosisältöä koskevaan kansalliseen ohjeistukseen ja sisältää keskeiset seurattavat indikaattorit, johtopäätökset sekä ehdotukset kunnan hyvinvointityön kehittämiseksi.

Hyvinvointikertomuksessa arvioidaan kuntastrategiaan kirjattujen hyvinvoinnin painopisteiden ja tavoitteiden toteutumista ja raportoidaan kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden, elinolojen ja elintapojen tilaa ja kehitystä käyttämällä valikoituja indikaattoreita.

2 Kuntastrategian hyvinvoinnin painopisteet ja tavoitteet

Valtuustokaudelle 2021–2025 laadittu kuntastrategia on toiminut Lestijärven hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keskeisenä ohjausasiakirjana. Strategian tavoitteena on määrittää kunnan painopisteet, vahvistaa yhteistyötä ja varmistaa, että hyvinvointia koskevat toimenpiteet ja päätökset toteutuvat osana kunnan strategista johtamista.

2.1 Kuntalaisten perustarpeiden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

KUNTALAISTEN PERUSTARPEIDEN JA HYVINVOINNIN YLLÄPITÄMINEN

Varmistetaan toimivat ja lähellä olevat peruspalvelut

Kehitetään riittävää ja laadukasta asuntotarjontaa

Innostetaan asukkaita hyvinvoinnin ylläpitämiseen

2.1.1 Varmistetaan toimivat ja lähellä olevat peruspalvelut

- Palvelut parantuvat tai pysyvät vähintäänkin nykyisellä tasolla.
- Kunta tekee sidosryhmäyhteistyötä.
- Kunta laatii ja toteuttaa elinkeino-ohjelmaa.

2.1.2 Kehitetään riittävää ja laadukasta asuntotarjontaa

- Kunnassa on tehty suunnitelma uudisrakentamiselle, ja kuntakeskuksessa on esteettömiä asuntoja.

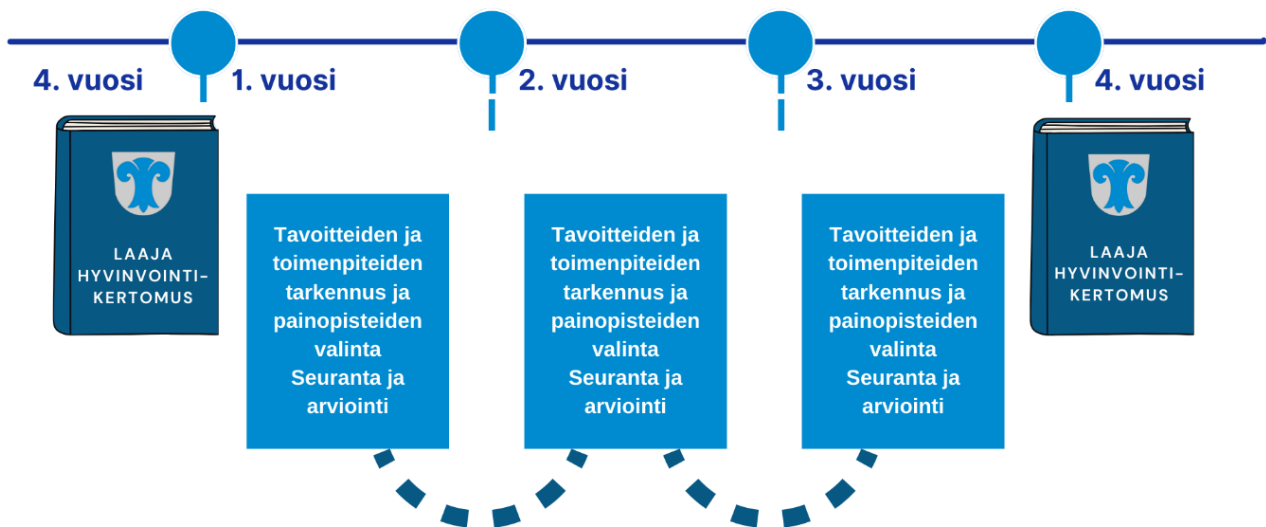
2.1.3 Innostetaan asukkaita hyvinvoinnin ylläpitämiseen

- Kunnassa on monipuolinen, innostava ja laadukas sisä- ja ulkoliikuntapaikkatarjonta.
- Kesä- ja talviliikuntapaikat sekä retkikohteet ovat hyvin hoidettuja.
- Omatoimikirjasto on otettu käyttöön.
- Tapahtumia järjestetään kaikenikäisille.

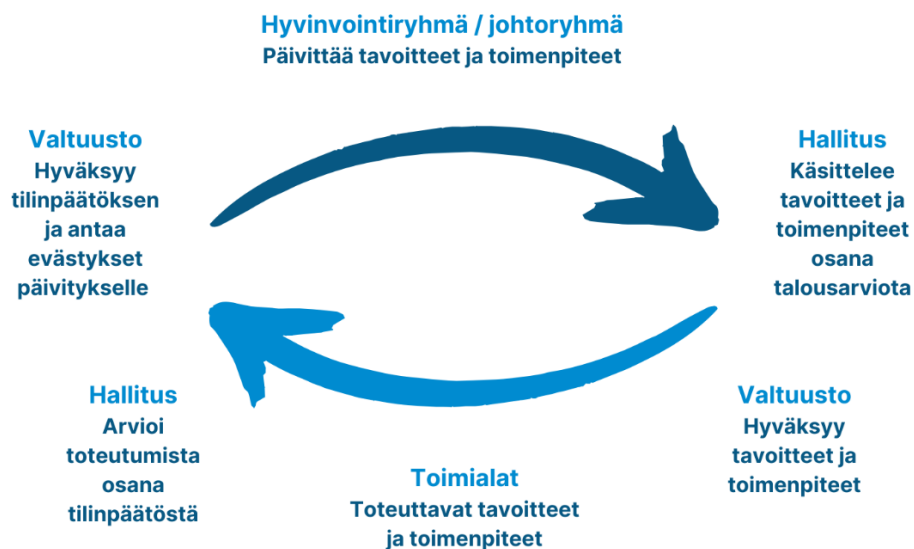
3 Hyvinvointikertomus prosessina

Valtuustokauden lopussa hyvinvointikertomus kuvaa hyvinvoinnin tilaa, kokoaa tehdyn työn ja ehdottaa pitkän aikavälin tavoitteet seuraavalle valtuustolle. Uusi valtuusto tarkentaa laajan hyvinvointikertomuksen vuosittaiset tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista.

VALTUUSTOKAUSITTAIN TOISTUVA SYKLI

VUOSITTAIN TOISTUVA SYKLI

4 Hyvinvoinnin mittarit ja seuranta

Hyvinvointia mitataan ja seurataan seuraavilla indikaattoreilla:

HYTE-kerroin	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin kunnille tehdä vaikuttavaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä ja toimia kunnassa.
Hyvinvointi-indikaattori	Kokoa laaja-alaisen hyvinvoinnin tilan yhteen indikaattoriin tarkasteltavaksi.
TEA-viisari	Työväline kunnille ja kouluille. Tiedot kuvaavat terveydenedistämisaktiivisuutta eli kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.
Sotkanet	Tilasto- ja indikaattoripankki, joka tarjoaa kaikista Suomen kunnista hyvinvointiin ja terveyteen tilastotietoa.
Vähimmäis-tietosisältö	THL on valmistellut ehdotuksen laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi. Ohjeistus on tarkoitettu kuntien ja hyvinvointialueiden työn tueksi.

Kunnassa käytössä olevat kyselyt:

- Kouluterveyskysely → Joka toinen vuosi toteutettava kysely perusopetuksen 4., 5., 8. ja 9. luokkien oppilaille
- Move! → Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallisen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen.
- Soiten Vokit-keskustelu aiheesta "Miten voimme yhdessä edistää keskipohjalaisten hyvinvointia?". Keskustelu on avoinna 24.11.-14.12.2025. Tuloksia hyödynnetään Lestijärven hyvinvointisuunnitelmassa 2026–2029.
- Lestijärven kuntalaiskysely hyvinvoinnista toteutetaan tammikuussa 2026, ja sen tuloksia hyödynnetään hyvinvointisuunnitelmassa 2026–2029.

5 Talous ja elinvoima

5.1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa eli HYTE-kerroin

Kunnilla on käytössä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan.

Kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut sekä monet muut kunnan tehtävät.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Lestijärven HYTE-kerroin euroa/asukas 2021–2024:				
Vuosi	2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin	17,9	13,9	10,9	19,4

6 Väestö ja työllisyys

Lestijärven väestökehitys on laskeva ja ikärakenne painottuu vahvasti ikääntyneisiin. Tämä lisää palvelutarvetta erityisesti terveydenhuollossa ja arjessa selviytymistä tukevissa palveluissa. Väestöpohjan pienuus korostaa seudullisen yhteistyön ja ennalta ehkäisevien toimien merkitystä.

Väestö 31.12. 2021–2024:				
Vuosi	2021	2022	2023	2024
Väestö	719	695	682	665

Työttömät, % työvoimasta 2021–2024:				
Vuosi	2021	2022	2023	2024
% osuus	9,1	8,3	6,7	5,3

Työttömyysprosentin lasku voidaan nähdä positiivisena signaalina kunnan elinvoimaisuudesta ja tulevaisuuden näkymistä.

7 Väestön hyvinvointi ja liikunta

Hyvinvointi ja liikunta ovat keskeisiä tekijöitä Lestijärven kuntalaisten arjessa ja kokonaisvaltaisessa terveydessä. Kunnan tehtävänä on luoda edellytykset terveelliselle ja aktiiviselle elämäntavalle tarjoamalla turvallisia ja helposti saavutettavia liikunta- ja ulkoilumahdollisuuksia sekä tukemalla harrastus- ja vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi kunta kehittää kulttuuri- ja liikuntapalveluja sekä yhteisöllisiä tapahtumia, jotka tukevat kuntalaisten fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Tässä luvussa tarkastellaan väestön hyvinvointia ja liikuntaa eri ikäryhmien näkökulmasta ja hyödynnetään käytettävissä olevia mittauksia ja indikaattoreita.

7.1 Kouluterveyskyselyn tulokset

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL toteuttaa joka toinen vuosi valtakunnallisen kouluterveyskyselyn. Kysely tuottaa monipuolista kuntakohtaista tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja avun saannista. Uusin kysely tehtiin keväällä 2025, ja sen tulokset julkaistiin syksyllä 2025.

Oppilaitoksille, joissa on 10–19 vastaajaa, kuten Lestin koulussa on, tuotetaan sanallinen pdf-kooste Kouluterveyskyselyn keskeisistä tuloksista vertailtuna lähialueeseen. On huomioitava, että vastaajien vähyys voi jonkin verran aiheuttaa tilastollista vääristymää.

Kaikkien Kouluterveyskyselyyn osallistuneiden koulujen ja oppilaitosten tulokset sisältyvät valtakunnallisiin, hyvinvointialueittaisiin ja kuntakohtaisiin tuloksiin.

Lestin koulu, 4.–5.-luokat ja 8.–9.-luokat

Vertailu: Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

Alakoulun tulokset (4.–5.-luokat)

Lestin alakoulun kyselyyn osallistuneiden luokkien hyvinvointi ja kouluviihtyvyys vastaavat suurelta osin alueellista tasoa. Useimmat mittarit eivät poikkea vertailualueesta. Koulussa on kuitenkin sekä selkeitä vahvuuksia että muutamia merkittäviä kehitystarpeita.

Lestin koulu sijoittuu monella mittarilla vertailualueen tasolle. Koulussa on vahva tunne turvallisuudesta ja osallisuudesta, ja mahdollisuus keskustella aikuisen kanssa mieltä painavista asioista on yleisempää kuin vertailualueella. Haasteina nousevat esiin luokkien työrauha sekä opettaja–oppilassuhteiden parantaminen, sillä nämä poikkeavat alueen tasosta. Myös liikuntatottumuksissa, aamupalan syömisessä ja kouluinnostuksessa on parantamisen varaa. Kiusaamista lukukauden aikana on ollut hieman enemmän kuin vertailualueella, mutta viikoittaista kiusaamista ei ole koettu vertailualueella enempää.

Yläkoulun tulokset (8.–9.-luokat)

Lestin koulun yläkoulun tuloksissa näkyy kokonaisuutena myönteinen kouluilmapiiri ja vahva kokemus turvallisuudesta sekä siitä, että koulussa voi olla oma itsensä. Aikuisten tuki on monella osa-alueella vertailualueella parempaa: oppilaat kokevat, että opettajat kannustavat, kohtelevat reilusti ja ovat kiinnostuneita heidän mielipiteistään ja ajatuksistaan. Myös mahdollisuus keskustella aikuisten kanssa on hieman parempi kuin muualla, ja kouluruokailu erottuu selkeänä vahvuutena – erityisesti ruoan maku, ajoitus ja päivittäinen syöminen ovat huomattavasti vertailualueella myönteisempiä. Harrastuneisuus on hyvällä tasolla ja energiajuomien käyttö vähäistä. Kiusaamista ei esiinny vertailualueella enempää.

Haasteita kuitenkin ilmenee erityisesti koulumotivaation ja hyvinvointitottumusten puolella. Kouluinnostus on alueen tasolla (alueella 16 %), mutta edelleen kokonaisuutena matala. Liikunta jää selvästi vertailualueella vähäisemmäksi, ja aamupalan syöminen on huomattavasti harvinaisempaa. Koulu-uupumus ja ahdistuneisuus ovat jonkin verran harvinaisempia kuin alueella.

Kokonaisuutena Lestin yläkoulu tarjoaa monella tavalla hyvät puitteet turvallisuudelle, osallisuudelle ja koulun arjen sujuvuudelle, mutta nuorten hyvinvointia tukevissa elämäntavoissa sekä koulumotivaation vahvistamisessa on selkeä tarve jatkokehittämiselle.

7.2 Move!-mittaustulokset

Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaust- ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen.

Move! -järjestelmässä mitataan

- fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, nopeus, voima ja liikkuvuus)
- motorisia taitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot)
- havaintomotorisia taitoja

Move! -mittaukset tuottavat tietoa valtakunnan, hyvinvointialueiden, maakuntien ja kuntien tasoilla päätöksentekijöille liikunnan, terveyden ja hyvinvoinnin edistämistoimenpiteiden kehittämistä ja seuranta varten.

Koulujen Move!-mittaustulokset syötetään ja raportoidaan anonymieinä valtakunnallisessa tiedonkeruussa. Koska Lestijärvellä ikäluokkien oppilasmäärä on pieni ja raportissa on määrällisesti

vähän tuloksia, raportin jakamisessa ja esittelyssä on epäsuoran tunnistamisen riski. Tämän vuoksi Lestijärven tuloksia ei ole saatavilla valtakunnallisissa raporteissa.

Move!-mittausten tuloksia hyödynnetään opetuksen suunnittelussa. Tulokset käydään läpi oppilaiden kanssa henkilökohtaisesti, ja niitä voidaan huoltajan ja oppilaan luvalla hyödyntää myös kouluterveydenhuollossa.

7.3 Kouluruokakysely

Lestin koulun ja esiopetuksen oppilaille ja henkilökunnalle sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnalle toteutettiin keväällä 2025 kouluruokakysely. Kyselyyn vastasi 91,6 % oppilaista ja 76 % henkilökunnasta. Pääsääntöisesti sekä oppilaat että henkilökunta olivat tyytyväisiä tarjolla olevaan ruokaan. Kyselyn perusteella koulun ruokalista on tarkistettu ja muokattu, jotta se vastaa paremmin ruokailijoiden toiveita. Uusi ruokalista otettiin käyttöön 7.8.2025.

7.4 Lasten ja nuorten kerhotoiminta ja vapaa-aika

Kerhojen tarkoituksena on tarjota turvallinen paikka, minne lapset ja nuoret voivat tulla omana itsenään. Kerhotoiminnan tavoitteina on vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia, ehkäistä yksinäisyyttä sekä edistää osallisuutta ja ryhmään kuuluvuuden tunnetta.

Kerhotoiminta on aktiivista, ja sitä toteutetaan AVI:n Harrastamisen Suomen mallin sekä lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan hankkeilla. Lisäksi kunnan nuorisotoimi tarjoaa kerhotoimintaa. Kerhoja toteutetaan lasten ja nuorten toiveiden pohjalta resurssien puitteissa. Kerhotoiminnan haasteena on saada kerhonohjaajia.

7.5 Työikäisten hyvinvointi ja liikunta

Työikäisten hyvinvointi ja liikunta ovat tärkeitä tekijöitä terveellisen ja aktiivisen elämän ylläpitämisessä. Kuntalaisia kannustetaan omatoimiseen liikkumiseen ja retkeilyyn erilaisten liikuntakampanjoiden avulla - tänä vuonna on ollut kuusi liikuntakampanjaa.

Liikuntaneuvontaa maaseutukuntiin –hanke on toteuttanut liikuntaneuvontaa, jossa on tarjottu ryhmä- ja henkilökohtaisia ohjauksia sekä kehonkoostumusmittauksia, ja kuntalaisten osallistuminen näihin on ollut aktiivista.

Suomenselän kansalaisopisto järjestää liikunta- ja kulttuuriohjauksia eri-ikäisille edistäen näin yhteisöllistä ja monipuolista toimintaa työikäisten keskuudessa.

7.6 Ikäihmisten hyvinvointi ja liikunta

Ikäihmisten hyvinvointi on elämänlaatua ja itsenäisyyttä ylläpitävä tärkeä tekijä. Liikunta ja luonnossa liikkuminen edistävät ikäihmisten fyysistä toimintakykyä, vähentävät sairauksia ja parantavat mielialaa. Säännöllinen liikunta, kuten kävelyt, venyttelyt tai ryhmäliikuntatunnit, tukevat ikääntyneiden itsenäistä arkea ja lisäävät elämänlaatua.

Eläkeliitto järjestää aktiivisesti ikäihmisille suunnattuja luentoja ja koulutuksia, jotka lisäävät tietoisuutta terveellisistä elämäntavoista ja hyvinvoinnista.

Suomenselän kansalaisopisto tarjoaa liikuntamahdollisuuksia myös ikäihmisille edistäen liikunnan iloa ja yhteisöllisyyttä. Muun muassa näiden toimien kautta pyritään tukemaan ikäihmisten aktiivista ja mielekästä arkea.

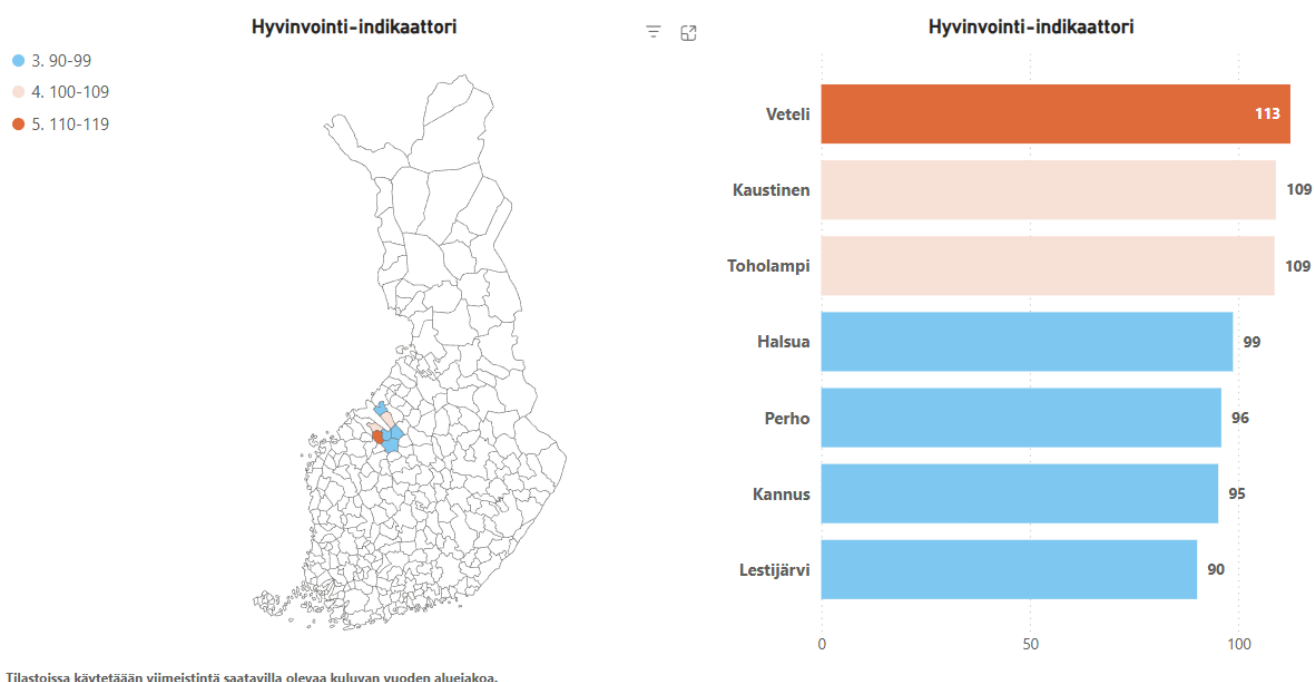
8 Hyvinvointi-indikaattori

Hyvinvointi-indikaattori on koonti-indikaattori laaja-alaisen hyvinvoinnin mittaamiseksi. Se kuvaa tuoreinta käytettävissä olevaa tietoa hyödyntäen läpileikkausta kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta. Hyvinvoinnin tilaa on mahdollista seurata erityyppisten kuntaryhmien ja aluejaotteluiden osalta ja verrata kehitystä aiempiin vuosiin.

Indikaattorissa on suhteutettu keskiarvovastauksia siten, että keskiarvo saa arvon 100 ja keskiarvoa huonommat tulokset alle 100 ja keskiarvoa paremmat tulokset suuremman arvoin kuin 100.

Tarkoituksena on tarjota strateginen tilannekuvatieto kuntien käyttöön.

Lestijärven kunnan viimeisin raportoitu hyvinvointi-indeksi on 90. Hyvinvointi-indikaattoriin on nostettu Lestijärven lisäksi vertailukohteiksi Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen maaseutumaiset kunnat Halsua, Kannus, Kaustinen, Perho, Toholampi ja Veteli (Kuntaliitto, 2023).

Vuosi	Kunnan nimi	Maakunnan nimi	Hyvinvointialueen nimi	Hyvinvointi-indeksi	Having-indeksi	Loving-indeksi	Being-indeksi
2023	Halsua	Keski-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	99	105	107	85
2023	Kannus	Keski-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	95	101	94	94
2023	Kaustinen	Keski-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	109	109	99	111
2023	Lestijärvi	Keski-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	90	92	105	81
2023	Perho	Keski-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	96	79	109	103
2023	Toholampi	Keski-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	109	99	110	109
2023	Veteli	Keski-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	113	105	110	111

Hyvinvointi-indikaattori on koonti-indikaattori, joka koostuu kolmesta osa-alueesta. Jokaisella osa-alueella on omat määrittävät indikaattorit, joista jokainen suhteutetaan kaikkien kuntien saamien arvojen kesken. Osa-alueet saavat omat kokonaistuloksensa. Näiden perusteella lasketaan lopullinen tulos, joka on suhteutettu keskiarvoon (100).

Erik Allardtin hyvinvoinnin osa-alueiden jaotteluun perustuvat osa-alueet ovat:

Having (elintaso)

- Veronalaiset tulot, /1000as
- Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, %asukkaista
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Sairastavuus-indeksi, ikävakioitu
- Ahtaasti asuvat %
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä Ind 3219

Loving (yhteisyyssuhteet):

- Perusterveydenhuollon mielenterveyskäynnit yhteensä / 1 000 asukasta Ind 2458 +
- Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria / 1000 18 vuotta täyttäneitä
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / as
- Yhden hengen asuntokuntien osuus kaikista asuntokunnista

Being (itsensä toteuttaminen):

- Äänestysaktiivisuus
- Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta
- Kirjastolainauksen kokonaismäärä

Muuttujiksi on pyritty valitsemaan mahdollisimman hyvin osa-alueita kuvaavat indikaattorit. Valintaa on rajoittanut tarve saada tieto jokaisesta kunnasta.

Indikaattorissa on suhteutettu keskivertovastauksia siten, että keskiarvo saa arvon 100 ja keskivertoa huonommat tulokset alle 100 ja keskivertoa paremmat tulokset suuremman arvon kuin 100.

Indikaattoriin on valittu tekijöitä, jotka eivät perustu kyselyvastauksiin ja jotka ovat saatavissa lähes kaikista kunnista. Hyvinvointi-indikaattori perustuu kvantitatiiviseen, ei kvalitatiiviseen tietoon.

Hyvinvointi-indikaattori päivitetään kerran vuodessa ja syksyisin niiden taustamuuttujien osalta, joista on saatavissa uutta tietoa.

Tarkemmin karttaan liittyviä kuntakohtaisia tietoja voi tarkastella Kuntaliiton sivuilla:

<https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen/hyvinvointi-indikaattori>.

9 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja suunnitelmat

Seuraavat kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavat erillisohjelmat ja -suunnitelmat ovat valmistelussa tai toteuttamisvaiheessa:

- [Kaikukortti-yhteistyö vuodesta 2019 alkaen](#)
- Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2026–2029
- LAPE-työryhmä
- [Liikuntastrategia 2021–2026](#)
- [Keski-Pohjanmaan alueellinen ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma vuosille 2023–2025](#)
- [Mielenterveys- ja riippuvuusstrategia 2020–2024](#)
- Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2026–2029
- [Työllisyyspalvelut](#)

- ## 10 Indikaattoritietoja

Indikaattori mittaa kuntalaisten osallistumista kunnalliseen poliittiseen päätöksentekoon. Sen sijaan indikaattorin ei voida sanoa mittavan validisti yleistä osallisuutta, sillä ihmiset osallistuvat yhteiskunnalliseen elämään lukemattomilla eri tavoilla esim. osallistumalla ei-poliittiseen yhdistystoimintaan tai erilaisiin joukkoharrastuksiin.

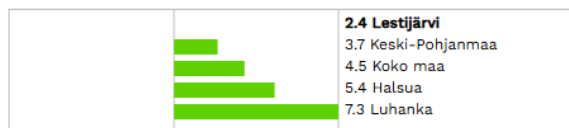
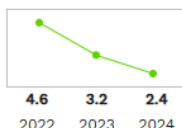
Vaikeasti työllistyvät

Indikaattori ilmaisee vaikeasti työllistyvien osuuden (%) 15–64-vuotiaasta väestöstä. Vaikeasti työllistetyt on suhteutettu vastaavan ikäiseen väestöön, koska tässä ryhmässä on mukana myös henkilöitä, jotka eivät kuulu työvoimaan. Vaikeasti työllistyvien ryhmään luetaan pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät, palveluilta työttömäksi jääneet ja palveluilta palveluille siirtyneet.

Vaikeasti työllistyvät
(rakennetyöttömyys), % 15 - 64-
vuotiaista
(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

-14.29

Vaikeasti työllistyvien osuus työikäisistä kuvaa rakenteellista työttömyyttä. Työttömyyttä voidaan pitää rakenteellisena, jos se ei vähene, vaikka samanaikaisesti työllisyysaste on korkea ja joillakin aloilla vallitsee työvoimapula.

Vaikeasti työllistyvät ovat työikäisiä, jotka liikkuvat työttömyyden, työvoimapolitiittisten palveluiden ja lyhyiden työsuhteiden välillä ja heillä on vaikeuksia työllistyä avoimilla työmarkkinoilla. Elinkeinorakenteen muutos ja työelämän vaativuus voivat olla syynä siihen, että työttömän ammatillista osaamista vastaavia työpaikkoja ei ole tarjolla. Lisäksi ikä, vajaakuntoisuus, terveydelliset ja psykososiaaliset ongelmat voivat vaikeuttaa työllistymistä.

Kunta ja valtio yhdessä kustantavat 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden perustoimentulon. Kunnalla on tämän lisäksi vastuu näiden henkilöiden viimesijaisesta aktivoinnista, kuntoutuksesta ja terveydenhoidosta.

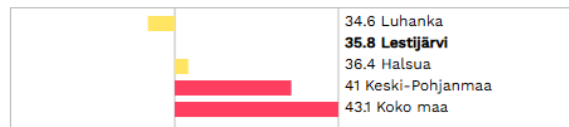
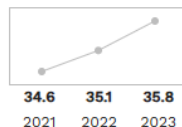
Työlliset, % väestöstä

Indikaattori ilmaisee työllisten osuuden prosentteina väestöstä. Työllisiksi luetaan 15–74-vuotiaat henkilöt, jotka laskentaviikolla 25.–31.12. tekivät yhtenäkin päivänä ansiotyötä tai olivat tilapäisesti työstä poissa. Tieto työllisyydestä perustuu työeläke- ja veroviranomaisten tietoihin. Vuoden viimeisenä työpäivänä työttömänä työministeriön työnhakijarekisterin mukaan olleet on kuitenkin riippumatta muusta toiminnasta ko. viikolla määritelty työttömiksi. Tätä työllisten määrää kutsutaan myös työlliseksi työvoimaksi.

Työlliset, % väestöstä
(P)

2.29

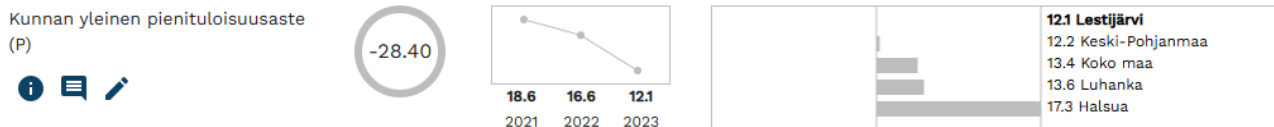

Väestösuhteutus on tehty THL:ssä käyttäen Tilastokeskuksen Väestötilaston tietoja.

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien

käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon (uudistetulla OECD-skaalalla laskien) mediaanista kunakin vuonna.

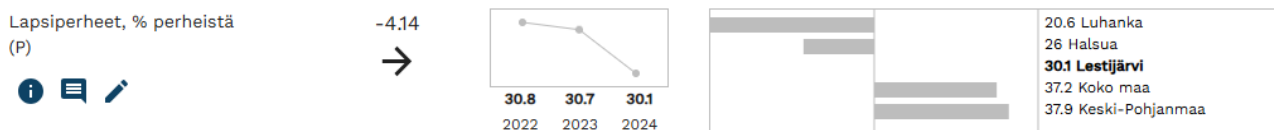

Tilasto kuvaa, kuinka suuri osa alueen väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Kyse on mittarista, joka kuvaa väestön asemaa suhteellisella tulojakaumalla.

Pienituloisuuden raja lasketaan joka vuosi uudestaan koko väestön valtakunnallisesta tulojakaumasta. Kaikilla alueilla on käytössä sama pienituloisuusraja. Näin ollen indikaattori kuvaa sitä, kuinka suuri osa alueen väestöstä on valtakunnallista mittapuuta käyttäen pienituloisia. Se voi poiketa paljonkin siitä, miten alueen väestö suhteutuu oman alueensa tulojakaumaan.

Lapsiperheet, % perheistä

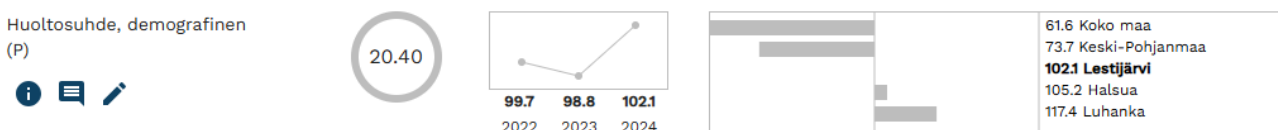
Indikaattori ilmaisee lapsiperheiden osuuden prosentteina kaikista perheistä. Lapsiperheiksi luokitellaan perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot ilman lapsia.

Väestösuhteutus on tehty THL:ssä käyttäen Tilastokeskuksen Väestötilaston tietoja.

Huoltosuhte, demografinen

Demografinen (tai väestöllinen) huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15–64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

Nykyään huoltosuhte on 0,5 eli kahta työikäistä kohti on yksi huollettavan ikäinen. Väestöennusteiden mukaan vuonna 2030 suhde on jo yli 0,7 eli sataa työikäistä kohden huollettavan ikäisiä on (yli) 70. Suomen väestörakenne siis vanhenee.

11 Arviointi ja seuranta

Hyvinvointikertomuksen seuranta toteutetaan vuosittain osana kunnan strategista johtamista. Indikaattoritiedot päivitetään THL:n tarjoamista lähteistä (Sotkanet, Terveystemme.fi, TEA-viisari). Tuloksia verrataan aikaisempiin vuosiin ja tarvittaessa myös Kaustisen seutukuntaan.

Arvioinnissa huomioidaan:

- HYTE-tavoitteiden toteutuminen
- resurssit ja rakenteet
- indikaattorien kehitys
- kuntalaisten palaute.

12 Kuntastrategian hyvinvoinnin painopisteet ja tavoitteiden toteutuminen

Tässä luvussa arvioidaan Lestijärven hyvinvoinnin nykytilaa suhteessa kuntastrategian 2021–2025 tavoitteisiin. Arvio perustuu käytettävissä oleviin indikaattoreihin (HYTE-kerroin), toimintaympäristön analyysiin sekä arvioon kunnan palveluiden, osallisuuden ja toimintakykyä tukevien rakenteiden toteutumisesta.

12.1 Kuntalaisten perustarpeiden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

KUNTALAISTEN PERUSTARPEIDEN JA HYVINVOINNIN YLLÄPITÄMINEN

Varmistetaan toimivat
ja lähellä olevat
peruspalvelut

Kehitetään riittävää
ja laadukasta
asuntotarjontaa

Innostetaan asukkaita
hyvinvoinnin
ylläpitämiseen

12.1.1 Varmistetaan toimivat ja lähellä olevat peruspalvelut

Lestijärven kuntastrategian mukaan tavoitteena on varmistaa toimivat ja lähellä olevat peruspalvelut sekä turvata niiden vähintään nykyinen taso. Tavoitteisiin kuuluu myös sidosryhmäyhteistyön vahvistaminen ja aktiivinen elinkeino-ohjelman laatiminen sekä toteuttaminen.

- Palvelut parantuvat tai pysyvät vähintäänkin nykyisellä tasolla.
- Kunta tekee sidosryhmäyhteistyötä.
- Kunta laatii ja toteuttaa elinkeino-ohjelmaa.

Arvioitaessa nykytilaa voidaan todeta, että peruspalvelujen saatavuus on säilynyt melko vakaana, vaikkakin pienelle kunnalle tyypilliset henkilöstöresurssien vaihtelut ja palvelujen järjestämisen riippuvuus yhteistyökumppaneista tuovat omat haasteensa.

Sote-uudistuksen seurauksena hyvinvointialue vastaa merkittävästä osasta palvelutuotantoa, ja Lestijärven tehtäväksi jää vaikuttaminen, yhteistyö sekä palvelujen saavutettavuuden turvaaminen paikallistasolla. Tässä kunta on jatkanut aktiivista yhteydenpitoa tarvittaviin toimijoihin ja tuonut esiin asukkaiden tarpeita.

Elinkeino-ohjelman toteuttaminen on tukenut palvelurakenteen elinvoimaisuutta. Kokonaisuutena peruspalvelut ovat pysyneet kohtuullisen hyvin saavutettavina ja strateginen linjaus on edennyt kehityskohteista huolimatta.

12.1.2 Kehitetään riittävää ja laadukasta asuntotarjontaa

Kuntastrategiassa on korostettu riittävän ja laadukkaan asuntotarjonnan kehittämistä sekä erityisesti esteettömien asuntojen saatavuutta kuntakeskuksessa.

- Kunnassa on tehty suunnitelma uudisrakentamiselle, kuntakeskuksesta löytyy esteettämiä asuntoja.

Tavoitteiden toteutumista arvioitaessa voidaan todeta, että kunnassa on tehty suunnitelmallista työtä uudisrakentamisen edellytysten parantamiseksi. Tonttitarjontaa on ylläpidetty, ja kunta on kehittänyt valmiuksia vastaamaan niin pysyvän asumisen kuin vapaa-ajan rakentamisen kysyntään.

Esteettömyyteen ja ikääntyvän väestön asumistarpeisiin liittyviä ratkaisuja on tarkasteltu, mutta toteutuksen jää kunnan pienen väestöpohjan ja markkinaehtoisuuden vuoksi rajalliseksi.

Asuntotarjonnan kehittämisessä strategiset tavoitteet ovat edenneet osittain: suunnitelmallisuus on vahvistunut, mutta toteutunut rakentaminen ja erityisryhmille sopivien asuntojen määrä ei ole kasvanut.

12.1.3 Innostetaan asukkaita hyvinvoinnin ylläpitämiseen

Strategian kolmas hyvinvointitavoite liittyy asukkaiden innostamiseen omasta hyvinvoinnistaan huolehtimiseen sekä liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksien monipuolistamiseen.

- Kunnassa on monipuolinen, innostava ja laadukas sisä- ja ulkoliikuntapaikkatarjonta.
- Kesä- ja talviliikuntapaikat sekä retkikohteet ovat hyvin hoidettuja.
- Omatoimikirjasto on otettu käyttöön.
- Tapahtumia järjestetään kaikenikäisille.

Lestijärven sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen tarjonta on kunnan vahvuus. Liikuntatilat ja ulkoilureitit on pidetty pääosin hyvässä kunnossa, ja erityisesti retkikohteet, luontopolut ja järvimaisemaan nojaavat virkistysmahdollisuudet tukevat kuntalaisten aktiivista elämäntapaa ympäri vuoden. Sekä kesä- että talviliikuntapaikkojen ylläpitoon on kiinnitetty huomiota, ja niiden käyttö on edelleen vilkasta.

Omatoimikirjaston käyttöönotto on lisännyt kulttuuripalvelujen saavutettavuutta ja tukenut kuntalaisten omatoimista harrastamista. Kulttuurikasvatussuunnitelma ja yhteistyö lastenkulttuurikeskus Lykyn kanssa on tuonut monipuolista tarjontaa Lestijärven lapsille ja nuorille. Lisäksi kunta on mukana liikuntaneuvontahankkeessa, jonka avulla on pystytty järjestämään tapahtumia kaikenikäisille, mikä on vahvistanut yhteisöllisyyttä ja tarjonnut matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia.

Strategian tavoite asukkaiden innostamisesta voidaan arvioida edenneen hyvin: kuntalaisten hyvinvointia tukevia palveluja ja mahdollisuuksia on vahvistettu, ja niiden käyttö on edelleen monipuolista.

13 Hyvinvointisuunnitelman laatiminen valtuustokaudelle 2025–2029

Lestijärvellä laaditaan valtuustokaudelle 2025–2029 hyvinvointisuunnitelma, joka valmistellaan rinnakkain uuden kuntastrategian kanssa. Suunnitelman laatiminen samassa aikataulussa strategian

kanssa vahvistaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen roolia kunnan johtamisessa sekä varmistaa, että hyvinvoinnin tavoitteet integroituvat osaksi strategisia painotuksia, talouden suunnittelua ja kunnan tulevia kehittämistoimia.

Hyvinvointisuunnitelma laaditaan laajassa yhteistyössä, ja sen valmistelun tueksi perustettaneen hyvinvointityöryhmä. Työryhmään nimetään edustajat keskeisiltä toimialoilta, kuten sivistys- ja hyvinvointipalveluista, liikunta- ja kulttuuripalveluista sekä tarvittaessa muista kunnan yksiköistä. Työryhmä tekee yhteistyötä hyvinvointialueen, kolmannen sektorin ja alueellisten toimijoiden kanssa. Hyvinvointityöryhmän perustaminen tukee Lestijärven kunnan strategisia tavoitteita ylläpitää asukkaidensa hyvinvointia, lisätä yhteisöllisyyttä ja huolehtia kuntalaisten perustarpeista.

Suunnittelussa hyödynnetään ajantasaisia indikaattoreita ja kuntapalautetta sekä paikallisia havaintoja palvelujen toimivuudesta, elinvoimasta ja eri väestöryhmien hyvinvoinnista. Tavoitteena on tuottaa selkeä, realistinen ja vaikuttava suunnitelma, joka ohjaa kunnan hyvinvointityötä ja tukee asukkaiden terveyttä, turvallisuutta ja osallisuutta.

Alueelliseen hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan on ehdotettu seuraavia painopisteitä:

- Osallisuus ja yhteisöllisyys
- Terveelliset elintavat (terveysliikunta, ravitseminen ja uni sekä päihteettömyys)
- Mielen hyvinvointi
- Arjen turvallisuus (esim. kaatumisen ehkäisy, lähisuhdeväkivallan ehkäisy).

Alueellisen HYTE-tiimin toivomus on, mahdollisimman monessa kunnassa nostetaan esille edellä mainitut painopisteet. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma sisältävät nämä painopisteet sekä ikäryhmäkohtaiset erilliset huomioitavat toimenpiteet. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on osa alueellista hyvinvointisuunnitelmaa ja tuo lisätietoa eri ikäryhmistä. Kaikkia edellä mainittuja suunnitelmia hyödynnetään Lestijärven hyvinvointisuunnitelman laatimisessa mahdollisuuksien mukaan.